

גמ' קידושין (לז.) - איסור חדש בחו"ל בזה"ז

רב דניאל שטיין

א. גמ' מנחות (סח-סח:) - משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנף כולו אסור, א"ר יהודה והלא מן התורה הוא אסור, דכתיב עד עצם היום הזה וכו', רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע אכלי חדש באורתא דשיתסר נגהי שבסר, קסברי חדש בחוצה לארץ דרבנן, ולספיקא לא חיישינן, ורבנן דבי רב אשי אכלו בצפרא דשבסר, קסברי חדש בחוצה לארץ דאורייתא, ורבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר, וכי תקין ליום הנף, לספיקא לא תקין, אמר רבינא, אמרה לי אם אבוך לא הוה אכיל חדש אלא באורתא דשבסר נגהי תמניסר, דסבר לה כר' יהודה, וחייש לספיקא.

ב. גמ' מנחות (פג-פג:) - כל קרבנות הציבור והיחיד באין מן הארץ ומחוצה לארץ, מן החדש ומן הישן, חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ וכו'. כמאן, דלא כי האי תנא, דתניא, ר' יוסי בר רבי יהודה אומר עומר בא מחוצה לארץ, ומה אני מקיים כי תבאו אל הארץ, שלא נתחייבו בעומר קודם שנכנסו לארץ, וקסבר חדש בחוצה לארץ דאורייתא היא, דכתיב ממושבותיכם, כל מקום שאתם יושבין משמע, וכי תבאו זמן ביאה היא, וכיון דאורייתא היא אקרובי נמי מקריבין.

ג. משנה ערלה (פ"ג מ"ט) - החדש אסור מן התורה בכל מקום והערלה הלכה והכלאים מדברי סופרים.

ד. שו"ע (או"ח סי' תפ"ט סע' י') - אסור לאכול חדש אף בזמן הזה, בין לחם בין קלי בין כרמל, עד תחלת ליל י"ח בניסן ובארץ ישראל, עד תחלת ליל י"ז בניסן. [משנ"ב (ס"ק מ"ה) - ומ"מ רוב העולם אין נוהרין כלל באיסור חדש ויש שלמדו עליהם זכות לפי שהוא דבר קשה להיות זהיר בזה ולכן סומכין מפני הדחק על מקצת הראשונים שסוברין שחדש בחו"ל אינה אלא מד"ס שגזרו משום א"י ולא גזרו אלא במקומות הסמוכין לא"י כגון מצרים ובבל ויש שלמדו עליהם זכות שסוברין שחדש אינו נוהג אלא בתבואה של ישראל אבל לא בשל עכו"ם ולפ"ז צריך להזהיר לישראלים שיש להם תבואה זרועה בשדות שלהם שינהגו בה איסור חדש. והנה אף שאין בידינו למחות ביד המקילין מ"מ כל בעל נפש לא יסמוך על התירים הללו ויחמיר לעצמו בכל מה שאפשר לו כי להרבה גדולי הראשונים הוא איסור דאורייתא בכל גווי].

ה. אור זרוע (סי' שכ"ח) - ונראה בעיני אני המחבר לפסוק הלכה דחדש ח"ל דרבנן וספיקא דרבנן לקולא דתנן כל קרבנות הצבור והיחיד באים מן הארץ ומחוצה לארץ מן החדש ומן הישן חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינם באים אלא מן החדש ומן הארץ.

ו. תשו' הרא"ש (כלל ב' סי' א') - ודברי רבי ברוך מאד הם תמוהין, שכתב: ואפילו אם גדלה ברשות ישראל עתה בחו"ל שאין אנו סמוכין לא"י, נראה להתיר, דלא גזרו אפילו מדרבנן, דומיא דמעשר דלא גזרו אלא בחוץ לארץ הסמוכה לא"י עכ"ל. ודבריו תמוהין.

ז. שו"ע (יו"ד סי' רצ"ג סע' ב') - איסור החדש נוהג בין בארץ בין בח"ל, בין בשל ישראל בין בשל עובד כוכבים. [ט"ז (ס"ק ב') - כ"כ הפוסקים בפ"י ומו"ח ז"ל כ' שיש הוכחה ברורה דבשל עובד כוכבים אינו נוהג חדש וכו']. [באר הגולה (שם) - ומה שהקילו בזה רוב רבנן קשיאי קדמאי בהרבה מדינות נלענ"ד שסמכו על הירושלמי ריש מסכת חלה דמשני שהיו מקיימים מצות אכילת מצה בליל פסח בביאתם לארץ ממה שהיו תגרי עובדי כוכבים מוכרים להם וכו']. [גר"א (ס"ק ב') - וגם מ"ש בשם ב"ח הב"ח כשיטתו דס"ל אינו נוהג בשל עובדי כוכבים וכבר הכו על קדקדו כל האחרונים ושגגה יצאה מתחת ידו וטובה ה"ל לבה"ג כאן השתיקה].

ח. שו"ע (יו"ד סי' רצ"ג סע' ג') - תבואה שלא השרישה קודם לט"ז בניסן אסורה עד שיבא העומר הבא וכו', הגה: ומ"מ כל סתם תבואה שרי לאחר הפסח, מכח ספק ספיקא, ספק היא משנה שעברה. ואם תמצא לומר משנה זו, מ"מ דלמא נשרשה קודם העומר. [הג' רע"א (שם) - בתשו' מוצל מאש (סי' נ') תמה הא שם אונס חד הוא דמה לי משנה שעברה ומה לי משנה זו קודם העומר].

ט. גמ' כתובות (ט.) - האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו, ואמאי ספק ספיקא הוא, ספק תחתיו ספק אין תחתיו, ואם תמצא לומר תחתיו, ספק באונס ספק ברצון, לא צריכא, באשת כהן, ואיבעית אימא באשת ישראל, וכגון דקביל בה אבוה קידושין פחותה מבת ג' שנים ויום אחד. [תוס' כתובות (שם) ד"ה ואי ח"ל, וא"ת אכתי איכא ספק ספיקא ספק באונס ספק ברצון ואת"ל ברצון ספק כשהיא קטנה ופתוי קטנה אונס הוא כדאמרינן בהבא על יבמתו (שם סא:) וי"ל דשם אונס חד הוא וכו'].]

י. **רמב"ם (פ"ג איס"ב ה"ב)** - הבא על הקטנה אשת הגדול אם קידשה אביה הרי זה בחנך והיא פטורה מכלום ונאסרה על בעלה כמו שביארנו בהלכות סוטה, ואם היא בת מיאון מכין אותו מכת מרדות והיא מותרת לבעלה, ואפילו היה כהן. [השגת הראב"ד] ונאסרה על בעלה. א"א לא ידעתי למה נאסרת על בעלה ישראל שהרי אמרו פיתוי קטנה אונס הוא. [מגיד משנה (שם) - דאם איתא דקטנה שזינתה ברצון אינה נאסרת על בעלה אפילו קיבל בה אביה קידושין פחותה מבת שלש שנים ויום אחד אכתי תרתי ספיקי ניהו ספק זינתה קטנה ספק גדולה ואת"ל גדולה ספק באונס ספק ברצון אלא לאו ש"מ שאפילו קטנה שזינתה ברצון נאסרת על בעלה ומש"ה ליכא אלא חדא ספיקא].

יא. **תשו' הרשב"א (ח"א סי' ת"א)** - ותדע לך עוד דהא ספק ספקא עדיין כרוב ואפשר דאליהם התרו יותר מרוב.

יב. **רמב"ם (פ"ט טומאת מת הי"ב)** - ואין טמא מן התורה אלא מי שנטמא טומאת ודאי אבל כל הספיקות בין בטומאות בין במאכלו' אסורות בין בעריות ושבתות אין להם אלא מדברי סופרים. [השגת הראב"ד] א"א זהו שיבוש גדול שהרי אמרו בכמה מקומות ספיקא דאורייתא לחומרא וספיקא דרבנן לקולא וזו ספיקא דאורייתא היא.

יג. **רמב"ן מלחמות חולין (ג: בדפי הרי"ף)** - הכל מודים כאן שאין לסמוך על כיוצא ברוב זה כל זמן שאפשר לעמוד עליו וכן מצינו בכל מקום שחוששין לכתחלה ברוב שמיעוטו מצוי ואפ"ל במקום שאין חזקה כנגדו כגון בדיקת טריפות בסירכא.

יד. **משנ"ב (סי' תפ"ט ס"ק מ"ה)** - והנה ביו"ד סימן רצ"ג כתב רמ"א היתר לחדש דהוי ס"ס חדא שמא התבואה היא משנה שעברה ואת"ל משנה זו דלמא נשרשה קודם לעומר וה"ה אם הוא מקום שמביאים תבואה ממקומות אחרים שתבואתן נשרשת קודם לעומר וכתבו האחרונים דבמדינת פולין אין להקל כ"א בחטין ושיפון דרובא דרובא נזרעים בחודש חשון ואין שייך בהם חדש [אם לא אותן שידועין שנזרעו בקיץ] אבל שעורים ושבלת שועל וכוסמין רובן וכמעט כולם נזרעים אחר הפסח וגם אין רגיל להביא שם תבואה ממדינות אחרות אין להקל בהם וכו'. ודע עוד דאף שכתבנו לעיל בשם האחרונים דבחטין אין לחוש כלל שמא הם של חדש מפני דהרוב נזרעו בודאי בחודש חשון כהיום שדרך להביא ע"ד מסלת הברזל קמח חטים ממקומות הרחוקין וידוע שבפנים רוסיא נמצא הרבה מקומות שנזרעו החטין בקיץ ומצוי שם חדש כמעט יותר מן הישן אם יודע שבא הקמח משם צריך לזהר בזה בימות החורף שאז כבר נעשין הקמח מתבואה חדשה.